

PHARELA YA HO TIMELA HA PUO TSA BATALA TSA NAHA

Dipuo tsa Batala Afrika Borwa di kotsing. Puo e buuwang hohle ke Senyesemane. Mabaka a mmalwa, mme ke bua feela ka a amang dipuo tsena mehleng ena.

Tse ding tsa dipehelo tsa Molao wa Motheo wa Afrika Borwa wa 1996, di na le tshusumetso e matla bophelong le bolokolohing ba ho ikgethela nthong tse ngata tse kang bodulo, puo, bodumedi le bong jj.

Puo ya motho ya tswalo e bopa botho, boitsebo, seriti, boithompho, botjhaba le boikgantsho mothong. Ha o lahlehelwa ke puo ya hao, o lahlehelwa ke bowena.

Madiboho a naha a butswa, mme melata e tswang mafatsheng e subuhlellana kahara naha. Bafalli bana ba bua Senyesemane feela. Le ba sa se tsebeng, ba se robokella feela. Ba kena bakeng tsa Batala tsa bodulo, mme ba iphumana ba hloka ho bua, mme puo e nngwe feela e ka ba thusang, e leng ya Senyesemane, se tsejwa kapa tjhe.

Melata e nyalana le bana ba rona. Senyesemane, ke yona feela puo e sebediswang malapeng ao. Bana ba hlahang moo, ba tlameha ho buwa sona le bona.

Ka 1976, batjha dikolong, ba lwantsha thuto ka Afrikaans. Ba ne ba sa lwanele ho rutwa ka Afrikaans feela, ba ne ba tseka ho lahliwa botho, botjhaba le seriti sa bona ke mmuso wa nako eo.

Demokrasing ena re bua ka dipuo tse lekanang ka TLHOMPHEHO. Haeba e le nnete, hobaneng ha Sekgowa se nketswe hodimo 'jwaloka phate tse moroto'?

Ditsebi tsa thuto tsa palopalo tsa setjhaba di arola setjhaba ka lemo tsa sona tsa tlhaho Meloko ena e amme puo tsa Batala ka tsela tse fapaneng. Babadi ba setjhaba ba arola setjhaba ka mekgala ena:

1. **BABY BOOMERS** – Ba hlahileng : 1946-1964
2. **GENERATION X** – Ba hlahileng: 1965-1976
3. **GENERATION Y/MILLENIALS** - Ba hlahileng:1977-1995
4. **GENERATION Z/BORN FREES** - Ba hlahileng: 1996 –

BABY BOOMERS:

Tshimolohong, thuto e ne e fetisetswa melokong le melokong ka puo. Puo eo, e ne e le ya letswele. Mohlala; Basotho ba ne ba rutwa ka ditshomo lapeng ka shwalane. Ha ba tswa phakweng, ba iswa thakaneng, thuto e ntshetswa pele, e le ntshetsopele ya tihabollo le botho. Ha ba se ba holahodile, ba leba mophatong ho ya phethela thuto ya boholo. Ho ne ho se moo botho ba bona, bo angwang le ho thunthetswa ke puo tse ding. Dikolong, baithuti ba ne ba rutwa ka puo tsa lapeng. Botho le tlhompho di ithomme pele.

GENERATION X:

Molokong ona, ho ile ha hlaka hore tshebediso ya puo tsa Batala e a fokotseha. Dikolo di ne di qobella baithuti ho ithuta dithuto tsohle ka Afrikaans. Sepheo e le hore kamora ho phethela

dithuto, basebetsi ba sebeletse Ma-Afrikanere. Puo ya lapeng e ne e buuwa feela ha e rutwa mophatong. Baithuti, mesuwe le setjhaba ba hlasa, ba lwana, ha qetella ho bile le merusu ya 1976. Lebaka e le ha bana ba Rantsho ba sireletsa puo, seriti le botjhaba ba bona.

GENERATION Y:

Ba hlahileng lemong tsena ba fumane ho se ho le bothebelele. Afrikaans e se e hlotswe thutong ya Batala. Ba iphumane ba e na le kgetho ya ho rutwa ka Senyesemane. Sa hola Senyesemane, wa qala moferefere. Batswadi ba sheshena bana ho ya dikolong tsa Makgowa. Ha o ne o le moithuti wa kolong tsa Batala, heno ho hlokwa ditshiba, o ne o ikutlwa eka ha o eso qale ho kena sekolo.

Baithuti ba Makgoweng ba tjhoma Sekgowa, sa tswa ka dinko. Ba tsheha bana ba sa keneng dikolo tseo. Ho bona, ba ne ba bona dithoto tse sa tsebeng Sekgowa. BoKgowanatshwana ba ne ba tsheha motho ya sa bueng Sekgowa jwaloka Makgowa, leha ba ne ba ka nepa kerama/ditheo tsa sona.

Bana ba bona batswadi e le dihole tse sitwang ho bua Sekgowa. Titjhere ya Lekgowa ya eba yena feela mohlalefi kgolong ya bana ba rona. E qadile mona tahleho ya dipuo tsa rona. Erekaha bana ba Rantsho ba ne ba qala ho ithuta ka Senyesemane, ba ne ba tlameha ho utlwisisa puo ena haholo, pele ho tsohle, hore ba tsebe ho ithuta ka yona. Malapeng le hohle, ba ha Rantsho ba bua Sekgowa, ho thusa baithuti.

Bonkgono le bontatemoholo mahaeng le mapolasing ba qakeha. Ditloholo di sitwa le ho dumedisa feela. Bana ba rona ba hlolwa ho ikamahanya le maqheku. Ba botsa batswadi hore na efela e le batswadi ba bona bao, ba sa tsebeng ho buwa Sekgowa? Bohloko bo bokaalo! Ya ya puo, ya ya le tsohle tse amanang le yona.

Tsa fokola puo tsa Batala. Ha nyamela botjhaba, botho, tlhompho le seriti. Ra bona kgethollo pakeng tsa Batala. Kolong tsa Makgowa, puo ya mantlha le botjhaba e le tsa Sekgowa feela. Puo tsa Batala di sa rutwe. Moo ho neng ho rutwa puo ya Batala, e ne e bitswa Puo ya "baditjhaba", e leng ya boemo bo tlase, mosuwe e le Lekgowa.

GENERATION Z/BORN FREES:

Mehleng ena puo tsa Batala ha di natswe. Sekgowa ke sona puo ya bohle. Se buuwa ho feta dipuo tsohle tsa Batala tsa naha, di kopane. Ona moloko ha o bone bohlokwa ba puo tsena. Dibuka tsa puo tsa Batala di balwa ke maqheku, a ileng a ithuta ka puo tsena le a ntseng a itseba hore ke bomang.

Batjha ba bolela hore Puo tsa Batala ha di ba tswele molemo hobane ha di buuwe matjhabeng. Ha ba tsebe ho bala, ho ngola le ho ipolela ka puo tsena. Ngwana Motala ha a na dihlong tsa hore ha a itsebe hore ke mong. Ha ba leka ho bua puo tsa lapeng, ba a di "kgabela" ebile ha ba di tsotelle. Pota Sekgowa pela bona wena; o tla ba pale. O tla ba ho marangrang a dikgokahano, ka setshwantsho, o le setshehisa.

Tharollo ke efe Batala? Ke bua le lona di-**BABY BOOMERS**. Emang ka maoto, haholo malapeng re bue puo tsa rona. Re rute bana botjhaba le botho, re buse seriti sa rona.

Diyalemoya tse buang ka puo tsa rona ha di mamelwe. Di ruta botjhaba, di ruta puo. Ha re bua ka marangrang, ha re ngoleng ka puo tsena, re lese Sekgowa.

E mong wa bangodi ba dithothokiso, bukeng ya **“KGWAHOLLA”** ya L.L. Kekana, M.J. Kgajane, J.M. Lenake le M.J. Mosia, thothokisong ya M.J. Mosia, **“Bongoding mona”**, leq. 94, o re:

***“Tjhaba sa Basotho nkang dikwakwa, marumo le dithebe,
Re lwanele Sesotho, re lwanele tsa rona dipuo’,
Tsa rona dipuo di silafaditswe, nna ke saretswe,
Ha e hlome, e hlasele bana ba thari e ntsho
Ha e hlome, e hlasele lona maaparakobo a matle”***

Tshwara tiye o tiye wa Rasenate...

Ya kgaola ya ya!

Ka Maria Pontsho Makhetha